

REFERENCES:

1. Trubetskoy, E. N. (1917) *Leksii po entsiklopedii prava*. [Lectures on the encyclopedia of law]. 227 [in Russian].
2. Skakun, O.F. (2001) *Teoriia derzhavy i prava*. [Theory of state and law]. pidruchnyk, Kharkiv, 656 [in Ukrainian].
3. Skakun, O.F. (2006) *Teoriia derzhavy i prava [Teoriya derzhavy i prava]*. (Entsyklopedychnyi kurs). 776 [in Ukrainian].
4. Sprava «Nur Akhmed ta inshi proty Ukrainy» (Zaiava № 42779/12 ta 5 inshykh zaiav): rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 18.06.2020 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_f21 (data zvernennia 09.10.2021) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.10.2020

УДК 342.9

Кіблик Дар'я Володимирівна,
аспірант кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
<https://orcid.org/0000-0002-2518-7647>
kiblykdasha@ukr.net

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ»

Статтю присвячено комплексному аналізу дефініції «адміністративно-правовий механізм реалізації державної політики щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю». Розглянуто такі категорії як «механізм», «правовий механізм», «механізм правового регулювання», «механізм адміністративно-правового регулювання», «адміністративно-правовий механізм».

З'ясовано, що механізмом являється певна сукупна єдність елементів, якими можуть виступати методи, способи, стани, процеси, відносини тощо, що складають цілісну систему. Така система, завдяки наявності вказаних складових частин, і забезпечує реалізацію кого-, чого-небудь. Ще однією, однак, визначальною особливістю такої системи-механізму виступає те, що вона завжди спрямована на певне впорядкування (зовнішнє впорядкування). Внутрішні елементи механізму також мають бути впорядкованими (внутрішнє впорядкування).

Запропоновано під адміністративно-правовим механізмом реалізації державної політики щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю розуміти комплексну систему правових інструментів, спеціальних правових процесів та адміністративних процедур, визначених адміністративно-правовими нормами, за допомогою яких суб'єктами владних повноважень (насамперед органами публічного адміністрування) здійснюється цілеспрямована, злагоджена, впорядкована, цілісна та планова діяльність щодо втілення державної політики, спрямованої на належне гарантування, реалізацію та захист прав і свобод осіб з інвалідністю.

Ключові слова: особи з інвалідністю, державна політика щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю, правовий механізм, адміністративно-правовий механізм, механізм адміністративно-правового регулювання.

Kiblyk D. SCIENTIFIC APPROACHES TO THE DEFINITION OF THE DEFINITION "ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM OF IMPLEMENTATION OF STATE POLICY ON ENSURING LAW AND LAW ENFORCEMENT"

The article is devoted to a comprehensive analysis of the definition of "administrative and legal mechanism for implementing state policy to ensure the rights and freedoms of persons with disabilities." Such categories as "mechanism", "legal mechanism", "mechanism of legal regulation", "mechanism of administrative and legal regulation", "administrative and legal mechanism" are considered.

It was found that the mechanism is a certain aggregate unity of elements, which can be methods, methods, states, processes, relationships, etc., which make up a holistic system. Such a system, due to the presence of these components, and ensures the implementation of someone or something. Another defining feature of such a system-mechanism is that it is always aimed at a certain ordering (external ordering). The internal elements of the mechanism must also be in order (internal ordering).

It is proposed to understand the administrative and legal mechanism of state policy to ensure the rights and freedoms of persons with disabilities as a comprehensive system of legal instruments, special legal processes and administrative procedures defined by administrative law, through which the subjects of power (primarily public administration) purposeful, coordinated, orderly, holistic and planned activities are carried out to implement state policy aimed at proper guarantee, implementation and protection of the rights and freedoms of persons with disabilities.

Key words: persons with disabilities, state policy on ensuring the rights and freedoms of persons with disabilities, legal mechanism, administrative and legal mechanism, mechanism of administrative and legal regulation.

Постановка проблеми. Ефективне та належне втілення в життя будь-чого потребує злагодженості, системності, цілісності та плановості відповідних дій. Лише за таких обставин можливе досягнення поставлених цілей і загальна позитивна результативність. Для забезпечення всіх означених складових обов'язково має створюватись певний механізм, який передбачає наявність елементів, що безпосередньо реалізують конкретний процес або діяльність у суспільному житті. Такий механізм має характеризуватись низкою ознак, тобто таких властивостей, які найбільш якісно впливають на його єдність і погодженість елементів. Тобто, насамперед, він має бути комплексним. Саме завдяки цій визначальній характеристиці обумовлюється його запуск та подальше функціонування.

Принагідно, що реалізація будь-якої державної політики, у тому числі й відносно забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю, відбувається завдяки існуванню відповідного механізму реалізації. У цьому контексті доцільно навести слушні погляди О. Безпалової, яка вказує, що усі функції держави мають свій механізм реалізації, основою якого слугує сукупність правових, організаційних, економічних, матеріальних елементів. Система таких елементів обов'язково має бути адекватною тим завданням, що стоять перед державою, та спрямованою на досягнення цілей реалізації відповідних функцій держави [1, с. 35]. Означене повною мірою респондується і на державну політику. При цьому, належна реалізація такої політики потребує не лише формальну наявність вищевказаних правових, організаційних, економічних і матеріальних складових механізму, але й їх фактичну дієвість та реальність.

З цього випливає, що реалізація державної політики стосовно забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю обов'язково має здійснюватися у межах та завдяки певному механізму, який і уможливило втілення такої політики. Разом із цим, говорячи про правову сферу життєдіяльності доцільно вести мову, перш за все, про існування правового механізму, а в межах даного дослідження – адміністративно-правового механізму. У зв'язку з цим проблематика визначення адміністративно-правового механізму реалізації державної політики щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю потребує належного аналізу та відзначається актуальністю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання визначення адміністративно-правового механізму, його сутності, змісту та структури, тим або іншим чином ставало предметом наукових пошуків таких вчених як В. Авер'янов, С. Алфьоров, В. Атаманчук, О. Бандурка, Д. Бахрах, О. Безпалова, Ю. Битяк, В. Гаращук, І. Голосніченко, Ю. Загуменна, В. Колпаков, А. Корнійченко, С. Косиця, О. Муза, Т. Перун, О. Скакун, С. Стеценко, І. Яромій та інших. Проте, адміністративно-правовий механізм реалізації державної політики щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю на сьогоднішній день досліджено недостатньо. До того ж, низка наукових праць, присвячених цій проблематиці через численні зміни до чинної нормативно-правової бази, повністю або частково втратили свою актуальність та наукову значущість, що додатково обумовлює доцільність проведеного дослідження.

Мета статті – на основі сучасних наукових напрацювань визначити авторське бачення дефініції адміністративно-правовий механізм реалізації державної політики щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови під механізмом запропоновано розуміти внутрішню будову, систему чого-небудь; метод, спосіб [2, с. 673]. Академічний тлумачний словник української мови зазначено, що механізм – внутрішня будова, система чого-небудь; сукупність станів процесів, з яких складається певне явище [3, с. 695]. Разом із цим, у наукових колах, зокрема у сфері державного управління та адміністративного права, категорія «механізм» розглядалась більш широко. Так, під ним науковці розуміли певний набір взаємоузгоджених відносин, методів і засобів, які забезпечують належне функціонування системи, або складне системне утворення, що органічно поєднує в собі різні складові елементи [4, с. 36].

Враховуючи викладене можна стверджувати, що механізмом являється певна сукупна єдність елементів, якими можуть виступати методи, способи, стани, процеси, відносини тощо, що складають цілісну систему. Така система, завдяки наявності вказаних складових частин, і забезпечує реалізацію кого-, чого-небудь. Ще однією, однак, визначальною особливістю такої системи-механізму виступає те, що вона завжди спрямована на певне впорядкування (зовнішнє впорядкування). При цьому, внутрішні елементи механізму також мають бути впорядкованими (внутрішнє впорядкування).

Важливого значення для нашого дослідження набуває також визначення правового механізму або ж, як його відзначають науковці – механізму правового регулювання, без якого неможливо здійснювати будь-яку діяльність. Тобто, маєтсья на увазі, що всі суспільні відносини, які виникають у соціумі, тим або іншим чином врегульовані нормами права, а, відтак, підпадають під відповідне правове регулювання. Механізм, у свою чергу, являється системоутворюючим компонентом вказаного правового регулювання, який безпосередньо і уможливило його реалізацію.

Укладачі Енциклопедичного словника з державного управління, а саме – Ю. Сурмін, В. Бакуменко, А. Михненко та інші визначають, що правовий механізм – комплекс взаємопов'язаних юридичних засобів, які об'єктивовані на нормативному рівні, необхідні та достатні для досягнення певної мети [5, с. 423]. Наведене визначення повною мірою розкриває сутність загальної категорії «механізм», про яким мова йшла вище.

Одним із фундаторів теорії держави і права, хто почав займатися проблематикою визначення

механізму правового регулювання, вважають С. Алексєєва. Аналізуючи наукові праці цього вченого можна стверджувати, що механізм правового регулювання він розкривав крізь призму правових засобів під якими розуміються різні правові явища без певних смислових кордонів, без чіткого зв'язку з категоріями «мета» та «результат» [6, с. 17], але завдяки яким відбувається юридичний вплив на суспільні відносини.

О. Муза здійснював дослідження категорії «механізму правового регулювання» шляхом порівняння її з категорією «механізм реалізації та захисту прав громадян». Зокрема, автор відзначав, що єдиних підходів у теорії права щодо встановлення правових ознак, які розмежовують зазначені правові категорії не існує, але можна стверджувати про те, що механізм реалізації та захисту прав громадян охоплюється механізмом правового регулювання, останній виступає по відношенню до першого як «широка» за змістом правова категорія. Це пояснюється тим, що механізм реалізації та захисту прав громадян вміщує у собі ті складові елементи, що забезпечують учасникам правовідносин здатність набувати, реалізовувати та захищати свої права, при цьому такі правові процеси відбуваються у контексті загального правового регулювання суспільних відносин. Тобто, механізм правового регулювання є правовою базою для вироблення правових засобів і способів реалізації та захисту учасниками правовідносин своїх прав, свобод та інтересів [7, с. 33]. Тобто, механізм правового регулювання є більш ширшим за своїм змістом, ніж механізм реалізації та захисту прав громадян (у тому числі й осіб з інвалідністю) та включає в себе останній.

З огляду на зазначене, а також з метою логіки викладу подальшого наукового матеріалу, вбачається за необхідне дещо зупинити увагу на семантиці слова «регулювання»/«регулювати». Так, «регулювання» означає сукупність процесів, спрямованих на підтримку певної структури системи для забезпечення необхідних режимів її функціонування. У свою чергу, «регулювати» має декілька значень: по-перше, впорядковувати що-небудь, керувати чимось, підкоряючи його відповідним правилам, певній системі; по-друге, домагатися нормальної роботи машини, установки, механізму і т. ін., забезпечуючи злагоджену взаємодію складових частин, деталей; по-третє, зменшуючи або збільшуючи швидкість, величину і т. ін., досягати потрібної сили, належного ступеня вияву чого-небудь [2, с. 1215]. З цього випливає, що трансформація у науковій юридичній літературі правового механізму у механізм правового регулювання є цілком адекватним та аргументованим процесом, адже саме таке формулювання якнайбільш точно та влучно розкриває сутнісну складову того смислу, що має бути закладений у відповідній правовій категорії.

Аналіз наукової літератури показав, що представники юридичної науки категорію «адміністративно-правовий механізм» принагідно розкривають через категорію «механізм адміністративно-правового регулювання». У свою чергу, механізм адміністративно-правового регулювання є похідним від механізму правового регулювання. Тобто, механізм адміністративно-правового регулювання є складовою механізму правового регулювання, а, відтак, характеризується всіма тими властивостями й ознаками, що і останній.

Наведемо декілька трактувань механізму правового регулювання від представників науки теорії держави і права. Так, В. Горшенев вказував, що механізм правового регулювання – це певні способи впливу, реалізації права, а також правові відносини, які призводять нормативність права до впорядкованості суспільних відносин [8, с. 154-155]. Л. Шестопалова під механізмом правового регулювання розуміє комплексне явище, сукупність правових засобів, за допомогою яких поведінка суб'єктів суспільних відносин приводиться у відповідність до приписів, що містяться в нормах права [9, с. 157]. О. Скаун механізм правового регулювання розкриває як узяту в єдності систему правових засобів, способів і форм, за допомогою яких нормативність права переводиться в упорядкованість суспільних відносин, задовольняються інтереси суб'єктів права, установлюється й забезпечується правопорядок [10, с. 498].

Не дивлячись на відмінність наведених трактувань, їх сутнісна складова зводиться до єдиного знаменника, відповідно до якого механізмом правового регулювання виступає система певних правових засобів, за допомогою яких відбувається правовий вплив на суспільні відносини.

Щодо тлумачення категорії «механізм адміністративно-правового регулювання» треба зазначити, що серед представників адміністративно-правової спільноти не існує єдиного погляду на неї. Зокрема, С. Стеценко під ним розуміє сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин [11, с. 64]. У цілому, наведене твердження фактично дублює дефініцію вищенаведеного механізму правового регулювання. На нашу думку, доцільніше було б акцентувати увагу на адміністративно-правовій складовій цього механізму, у такому випадку було б більш чітко здійснено розмежування між двома досліджуваними правовими механізмами.

Подібне трактування наводить С. Гончарук. Згідно поглядів автора механізм адміністративно-правового регулювання – це система адміністративно-правових засобів (елементів), за допомогою яких здійснюється правове регулювання (упорядкування) суспільних відносин у сфері державного управління [12, с. 23]. Разом із цим, не дивлячись на схожість трактувань С. Стеценка та С. Гончарука, останній акцентує увагу на тому, що досліджуваний механізм являється саме адміністративно-правовим, а не загальним правовим механізмом. Зокрема, означена позиція науковця розкривається шляхом: по-перше, застосування такого словосполучення як «адміністративно-правові засоби», що безпосередньо вказує на приналежність до науки адміністративного права; по-друге, визначення чіткої сфери, у межах якої відбувається впорядкування суспільних відносин – сфера державного (публічного) управління або ж адміністрування.

І. Голосніченко зауважує, що механізм адміністративно-правового регулювання являється сукупністю адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на відносини, що виникають при здійсненні виконавчих функцій держави [13, с. 68]. Тобто, окреслений автором механізм має чітко визначену предметну функціональність, якою виступає реалізація виконавчої функції держави, яка, у свою чергу, покладена на органи виконавчої влади. Беручи за основу адміністративно-правовий механізм реалізації державної політики щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю, таке твердження в повній мірі відповідає вимогам такого дослідження, адже реалізація відповідної державної політики покладена на органи виконавчої влади. Проте, якщо ж розширювати предмет дослідження до визначення адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю, то в цьому контексті предметна функціональність виходить за межі виконавчої функції.

Цікаве трактування поняття досліджуваного нами механізму наводять В. Середа, Ю. Назар та К. Костовська. Так, на їх думку, механізм адміністративно-правового регулювання – це сукупність адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на відносини, що виникають у процесі публічного управління, притягнення до адміністративної відповідальності чи вирішення публічно-правового спору адміністративним судом [14, с. 25]. Як бачимо, автори розширюють сферу реалізації механізму адміністративно-правового регулювання, виокремлюючи не лише традиційне для адміністративного права публічне управління/адміністрування, а й також виділяючи також процедури притягнення до адміністративної відповідальності (адміністративне деліктне право) та вирішення публічно-правових спорів адміністративними судами (адміністративне судочинство).

Таким чином, аналіз наукових позиції стосовно поняття механізму адміністративно-правового регулювання зводиться до розуміння під ним системи адміністративно-правових засобів, які є інструментом впливу на певні суспільні відносини.

Ведучи мову про доцільність застосування та поширення адміністративно-правового механізму у чітко визначеній сфері суспільного життя (у тому числі й у сфері забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю), треба зазначити, що він є тим інтегруючим компонентом, який комплексно поєднує всі важливі елементи, які забезпечують процес реалізації певного процесу, діяльності, явища тощо у такій сфері. Означена теза підтверджується наявним масивом наукових напрацювань, присвячених адміністративно-правовому механізму окремих видів діяльності, що здійснюються органами публічної влади. Зокрема, С. Алфьоров визначає, що адміністративно-правовий механізм протидії корупції в органах внутрішніх справ – це система правових засобів, які інтегровані та організовані таким чином, що дозволяють уповноваженим суб'єктам послідовно та ефективно здійснювати діяльність із протидії корупції в органах внутрішніх справ за допомогою заходів організаційно-правового характеру та заходів адміністративного примусу [15, с. 7].

І. Яромій у своєму дисертаційному дослідженні на тему «Адміністративно-правовий механізм запобігання та протидії порушенням митних правил» під цим механізмом розуміє систему правових засобів, за допомогою яких поведінка суб'єктів приводиться у відповідність до вимог і дозволів правових норм, що, як і взагалі механізм правового регулювання, складається з трьох стадій: видання правових норм, виникнення конкретних прав і обов'язків та реалізація прав і обов'язків суб'єктами цих відносин [16, с. 9]. На цьому трактуванні необхідно зупинити увагу дещо детальніше, адже автором досить влучно зведено поняття та стадії адміністративно-правового механізму. Не дивлячись на те, що проблематика визначення стадій виходить за межі нашого дослідження, вважаємо за доцільне зазначити, що наведені науковцем стадії є загальними, тобто такими, що поширюються не лише на предмет вищевказаного наукової розробки – запобігання та протидію порушенням митних правил, але й на інші сфери діяльності, зокрема й діяльність, пов'язану з реалізацією державної політики щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю.

Досить ґрунтовне тлумачення адміністративно-правового механізму запобігання булінгу наводить А. Корнійченко. Зокрема, авторкою визначено, що вказаний адміністративно-правовий механізм є комплексною системою, яка складається з сукупності правових інструментів (способів, форм і засобів) та процедур, регламентованих нормами адміністративного права, за допомогою яких суб'єктами публічного адміністрування здійснюється адміністративно-правове регулювання відносин, пов'язаних із вчиненням дій, що спрямовані на профілактику, запобігання і протидію булінгу в Україні та притягненням винних за вчинення відповідного адміністративного проступку осіб, з метою забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних осіб (учасників освітнього процесу), а також забезпечення правопорядку та безпечного освітнього середовища [17, с. 103]. Ми підтримуємо вказану позицію, адже в наведеній дефініції адміністративно-правовий механізм розкривається як сукупність правових інструментів, а не лише адміністративно-правових засобів. До них додано також способи та форми, що в цілому відповідає семантичній сутності категорії «механізм». Окрім того, до системи адміністративно-правового механізму влучно віднесено адміністративні процедури, завдяки яким відбувається відповідне адміністративно-правове регулювання уповноваженими суб'єктами.

Висновки. Таким чином, адміністративно-правовий механізм реалізації державної політики щодо забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю виступає комплексною системою правових інструментів, спеціальних правових процесів та адміністративних процедур, визначених адміністративно-правовими

нормами, за допомогою яких суб'єктами владних повноважень (насамперед органами публічного адміністрування) здійснюється цілеспрямована, злагоджена, впорядкована, цілісна та планова діяльність щодо втілення державної політики, спрямованої на належне гарантування, реалізацію та захист прав і свобод осіб з інвалідністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Безпалова О. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави: монографія. Х. : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2014. 544 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.); Уклад, голов, ред. В. Бусел. К.; Ірпін: ВТФ «Перун», 2005 1728 с.
3. Словник української мови : в 11 т. АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. Потебні ; редкол.: І. Білодід (голова) та ін. Київ : Наук. думка, 1970 - 1980. Т. 4 : І-М ; ред. тому: А. Бурячок, П. Доценко. 1973. 840 с.
4. Державне управління в Україні: навч. посіб. ; за заг. ред. В. Авер'янова. Київ: СОМІ, 1999. 265 с.
5. Енциклопедичний словник з державного управління ; уклад. : Ю. Сурмін, В. Бакуменко, А. Михненко та ін. ; за ред. Ю. Ковбасюка, В. Трошинського, Ю. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.
6. Алексеев С. Правовые средства: постановка проблемы, понятия, классификация. *Советское государство и право*. 1987. № 6. С. 14-18.
7. Муза О. Адміністративно-правовий механізм захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 6. С. 32-36.
8. Горшенёв В. Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе: учебное пособие. Москва : Юрид. лит, 1972. 266 с.
9. Шестопалова Л. Теорія держави і права : навчальний посібник. Київ : Прецедент, 2006. 197 с.
10. Скакун О. Теорія держави і права : підручник / пер. з рос. Харків : Консум, 2008. 656 с.
11. Стеценко С. Адміністративне право України: навч. посіб. К.: Атіка, 2008. 624 с.
12. Гончарук С. Адміністративне право України : навч. посібник Національний авіаційний ун-т. : НАУ. Київ, 2006. 100 с.
13. Адміністративне право України: основні поняття: навчальний посібник ; за заг. ред. д-ра юрид. наук., проф. І. Голосніченка. К., 2005. 232 с.
14. Середа В., Назар Ю., Костовська К. Адміністративне право України : навч. посіб. у схемах та коментарях. Львів, 2016. 300 с.
15. Алфьоров С. Адміністративно-правовий механізм протидії корупції в органах внутрішніх справ : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2011. 38 с.
16. Яромій І. Адміністративно-правовий механізм запобігання та протидії порушенням митних правил: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.07. Дніпро, 2018. 22 с.
17. Корнійченко А. Поняття та елементи адміністративно-правового механізму запобігання булінгу в Україні. *Наукові записки*. Серія: Право. Випуск 7. 2019. С. 99-105.

REFERENCES:

1. Bezpalova, O. (2014) Administratyvno-pravovyi mekhanizm realizatsii pravookhoronnoi funktsii derzhavy. [Administrative and legal mechanism for implementing the law enforcement function of the state]. Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav. 544. [in Ukrainian].
2. Busel, V. (2005). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.). [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with additions and additions).] 1728 . [in Ukrainian].
3. Bilodid, I., Buriachok, A., Dotsenko, P. (1973) Slovnyk ukrainskoi movy : v 11 t. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes]. T. 4. 840. [in Ukrainian].
4. Averianov, V. (Ed.). (1999). Derzhavne upravlinnia v Ukraini. [Public administration in Ukraine]. 265. [in Ukrainian].
5. Kovbasiuk, Yu., Troshchynskiy, V., Surmin, Yu. (2010). Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia. [Encyclopedic Dictionary of Public Administration]. 820. [in Ukrainian].
6. Alekseev, S. (1987). Pravovye sredstva: postanovka problemy, ponyatiya, klassifikatsiya. [Remedies: problem statement, concepts, classification]. *Sovetskoe gosudarstvo i pravo*. № 6. 14-18. [in Russian].
7. Muza, O. (2014) Administratyvno-pravovyi mekhanizm zakhystu prav, svobod ta interesiv fizychnykh i yurydychnykh osib v Ukraini. [Administrative and legal mechanism for protection of rights, freedoms and interests of individuals and legal entities in Ukraine]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 6. 32-36. [in Ukrainian].
8. GorshenYov, V. (1972) Sposoby i organizatsionnyie formy pravovogoregulirovaniya v sotsialisticheskom obschestve. [Methods and organizational forms of legal regulation in a socialist society]. 266 . [in Russian].
9. Shestopalova, L. (2006). Teoriia derzhavy i prava. [Theory of state and law]. 197. [in Ukrainian].
10. Skakun, O. (2008). Teoriia derzhavy i prava. [Theory of state and law]. 656 . [in Ukrainian].
11. Stetsenko, S. (2008) Administratyvne pravo Ukrainy. [Administrative law of Ukraine]. 624. [in Ukrainian].
12. Honcharuk, S. (2006). Administratyvne pravo Ukrainy. [Administrative law of Ukraine]. 100. [in Ukrainian].

13. Holosnichenko, I. (2005). *Administratyvne pravo Ukrainy: osnovni poniattia*. [Administrative law of Ukraine: basic concepts]. 232. [in Ukrainian].
14. Sereda V., Nazar Yu., Kostovska K. (2016). *Administratyvne pravo Ukrainy. navch. posib. u skhemakh ta komentariakh*. [Administrative law of Ukraine. textbook way. in diagrams and comments]. 300. [in Ukrainian].
15. Alforov, S. (2011). *Administratyvno-pravovyi mekhanizm protydii koruptsii v orhanakh vnutrishnikh sprav* [Administrative and legal mechanism for combating corruption in law enforcement agencies]. avtoref. dys. ... d-ra yuryd. Nauk. 12.00.07. Khark. nats. un-t vnutr. sprav. 38. [in Ukrainian].
16. Yaromii, I. (2018). *Administratyvno-pravovyi mekhanizm zapobihannia ta protydii porushenniam mytnykh pravyl*. [Administrative and legal mechanism for preventing and counteracting violations of customs rules]. dys. ... kand. yur. Nauk. 22. [in Ukrainian].
17. Korniihenko, A. (2019). *Poniattia ta elementy administratyvno-pravovoho mekhanizmu zapobihannia bulinhu v Ukraini*. [Concepts and elements of administrative and legal mechanism of bullying prevention in Ukraine]. *Naukovi zapysky. Serii: Pravo*. Vypusk 7. 99-105. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.10.2020

УДК 342.95

Саранов Сергій Георгійович,
здобувач наукового ступеня доктора філософії
кафедри публічного управління та адміністрування

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ

Стаття присвячена дослідженню правових засад громадського контролю за діяльністю спеціалізованих антикорупційних органів. Констатовано, що основним завданням державних органів, які безпосередньо займаються врегулюванням суспільних відносин, є розробка основних фундаментальних положень, які дають орієнтир як діяти в тих чи інших ситуаціях.

Визначено, що сучасний стан правового регулювання громадського контролю в цілому характеризується відсутністю спеціального законодавчого акту у цій сфері. При цьому наявна значна кількість нормативно-правових та підзаконних, актів, якими врегульовані окремі положення громадського контролю в різних сферах. Акцентовано увагу на тому, що спеціальне законодавство, що безпосередньо регулює громадський контроль як правовий інститут на сьогодні відсутнє.

Проаналізовано систему національного законодавства та міжнародних актів, щодо закріплення поняття громадський контроль. Окреслену дефініцію «правові засади громадського контролю за діяльністю спеціалізованих антикорупційних органів» ми розуміємо як, встановлену систему нормативно-правових актів, якими визначається поняття, принципи, форми та методи, юридичні підстави, суб'єкти та їх повноваження, а також ключові орієнтири громадського контролю за діяльністю вказаних органів.

Ключові слова: контроль, громадський контроль, спеціалізовані антикорупційні органи, правові засади, нормативно-правові акти.

Saranov S. LEGAL PRINCIPLES OF PUBLIC CONTROL OVER THE ACTIVITIES OF SPECIALIZED ANTI-CORRUPTION BODIES

The article is devoted to the study of the legal basis of public control over the activities of specialized anti-corruption bodies. It is stated that the main task of state bodies that are directly involved in the regulation of public relations is to develop the basic fundamental provisions that provide guidance on how to act in certain situations.

It is determined that the current state of legal regulation of public control in general is characterized by the absence of a special legislative act in this area. At the same time, there is a significant number of regulations and bylaws, which regulate certain provisions of public control in various fields. Emphasis is placed on the fact that there is no special legislation that directly regulates public control as a legal institution.

The system of national legislation and international acts on consolidating the concept of public control is analyzed.

We understand the outlined definition of "legal basis for public control over the activities of specialized anti-corruption bodies" as an established system of regulations that defines the concepts, principles, forms and methods, legal bases, subjects and their powers, as well as key guidelines for public control on the activities of these bodies.

Key words: control, public control, specialized anti-corruption bodies, legal bases, normative-legal acts.

Постановка проблеми. Будь-яка діяльність потенційно не може бути ефективною та перспективною без належного її нормативного регулювання, яке слугує для неї своєрідним орієнтиром. Саме тому будь-яке правове явище, компетенція чи повноваження різних суб'єктів, удосконалення державотворчих процесів чи правових інститутів має бути обґрунтовано та базуватися на тих основоположних принципах та правилах, які залишаються незмінними, або можуть бути змінені лише уповноваженими на те органами та за певною чітко визначеною процедурою.

Як правило, жодні правовідносини не можуть бути одразу повноцінно та повною мірою